

Доходи місцевих бюджетів у частині загальнодержавних податків і зборів є величиною, на яку місцева влада не має безпосереднього впливу, оскільки елементи податків і зборів (ставка, база оподаткування, податкові пільги тощо) та пропорції розподілу надходжень цих податків закріплюються в законодавстві централізовано [4]. Хоча заходи опосередкованого впливу, які може проводити місцева влада в напрямку створення робочих місць, підвищення інвестиційної привабливості території, контролю за використанням природних ресурсів тощо, здатні забезпечити зростання доходів місцевих бюджетів в цілому.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI Дата оновлення 22.03.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI. Дата оновлення 07.12.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Джерела доходів місцевих бюджетів. 2018 рік. URL: <http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/>
4. Податкові джерела доходів місцевих бюджетів URL: <http://ngoipr.org.ua/blog/podatkovyi-dzherela-dohodiv-mistsevyh-byudzhetyv/>

Бурко Христина Вікторівна

ст. гр. групи ФМ-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гупаловська М.Б.

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ СОЦІАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ : СУТНІСТЬ, НЕДОЛІКИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

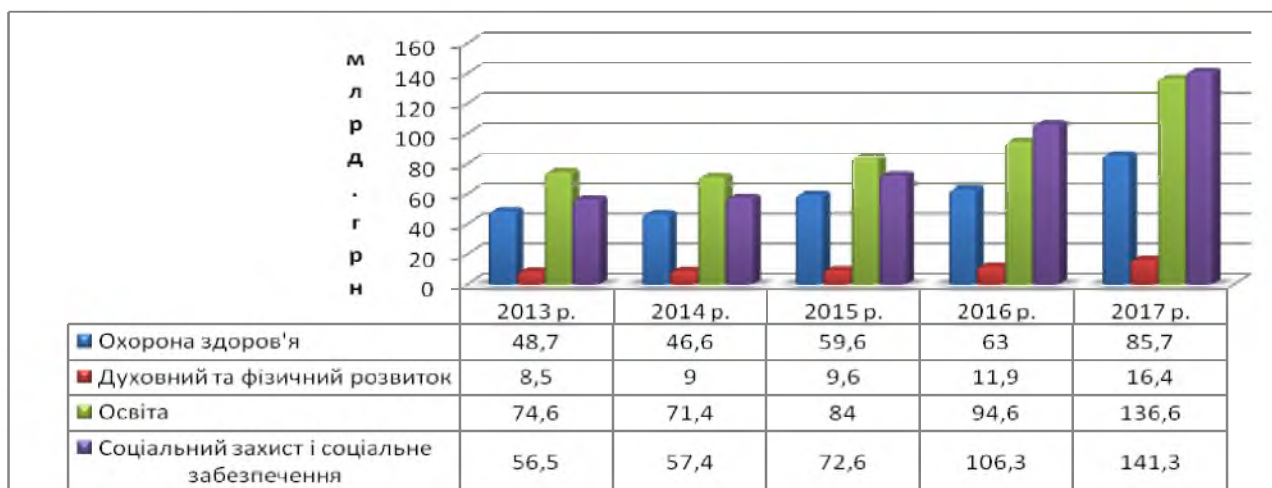
Посилений інтерес до проблем людини, спрямованість на всебічний захист її прав і свобод, забезпечення гідних умов життя та задоволення потреб є обов'язковими ознаками сучасної цивілізованої країни.

Однак, на сьогодні населення виявляється недостатньо фінансово спроможним самостійно задовольняти свої соціальні потреби. Отже, вирішення проблеми фінансового забезпечення соціальних гарантій населення стає однією з основних функцій держави.

Основними джерелами фінансування соціальних видатків держави в Україні є ресурси державного і місцевих бюджетів, а також кошти фондів державного соціального страхування. За рахунок яких здійснюються видатки на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, духовного та культурного розвитку.

Вагому роль у задоволенні потреб громадян відведено видаткам, що здійснюються із місцевих бюджетів, на них покладено основну відповідальність за належне функціонування системи соціального захисту, соціальної сфери, житлово-комунального господарства (рис. 1).

Як видно з рис.1, найбільше видатків соціального характеру здійснюється на сферу соціального захисту та соціального забезпечення (141,3 млрд. грн. у 2017 р.). Це явище є наслідком невдалої соціально-економічної політики останніх десятиліть, що супроводжувалася різким зниженням трудових доходів громадян, збільшенням масштабів безробіття, зростанням бідності працездатного населення. У таких реаліях соціальні трансферти дають змогу частково знизити гостроту соціальних проблем та забезпечити найбільш злиденним верствам населення матеріальний добробут на рівні мінімальних державних стандартів. Вагому частку коштів видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення спрямовують на систему субсидювання.

Рис. 1. Динаміка видатків місцевих бюджетів на соціальну сферу у 2013–2017 рр.*

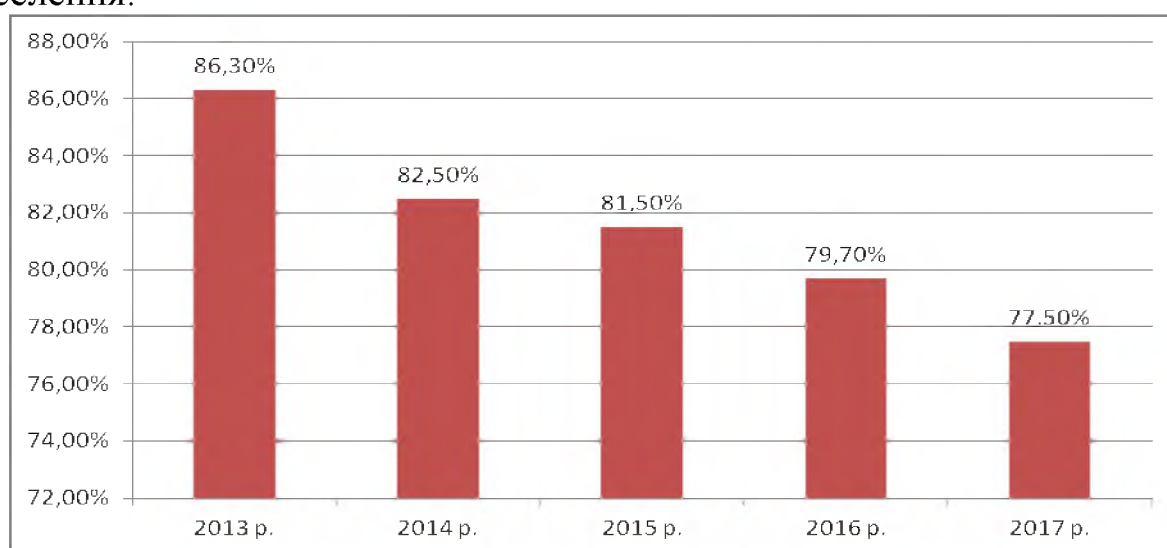
*Складено автором за [1]

Друге місце по обсягу фінансування займає освіта, протягом останніх 5 років на яку виділялось не менше 71,4 млрд. грн. Важлива роль цієї сфери полягає у задоволенні запитів населення на освітні послуги та спеціалізації на підготовці кваліфікованих кадрів, а також рівень освіти виступає одним з найважливіших показників добробуту країни.

Не менш вагомою серед спектру суспільних послуг, які фінансуються з місцевих бюджетів є сфера охорони здоров'я. Видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я (85,7 млрд. грн. у 2017 р.), направляються на забезпечення населенню гарантованого рівня медичних послуг, профілактичні заходи тощо.

Щодо фактичних обсягів фінансування галузі культури (не більше як 16,4 млрд. грн протягом 2013-2017 рр.), то вони значно менші за мінімально необхідні для забезпечення її належної роботи, навіть певне збільшення видатків впродовж останніх років не принесло суттєвих зрушень у питанні забезпечення реалізації культурних інтересів суспільства. Успадковані з радянських часів принципи діяльності закладів культури нежиттєздатні в умовах утвердження ринкових відносин і засвідчують невідповідність культурного продукту потребам суспільства.

Обсяг видатків соціального спрямування займає вагому частину у структурі видатків місцевих бюджетів. Упродовж 2013–2017 років частка видатків соціального спрямування становила не менше 77,5% (рис. 2). Таке явище зумовлене необхідністю забезпечення суспільного добробуту населення.

Рис. 2. Частка видатків соціального спрямування у видатках місцевих бюджетів у 2013–2017 рр.*

*Складено автором за [1]

Проаналізувавши практику здійснення видатків соціального спрямування, виділимо наступні характерні їй недоліки:

– низька ефективність. Проте, запровадження програмно-цільового методу бюджетування дає змогу, відповідно до програм, ефективніше планувати здійснення видатків соціального спрямування, аніж робити це на основі врахування фактичних видатків за попередні роки;

– недосконала система управління галузями соціальної сфери. Розпорошення управлінських функцій між різними рівнями та структурами виконавчої влади, яке часто призводить до дублювання функцій соціального захисту окремих категорій населення;

– непрозорість формування міжбюджетних відносин, що призводить до нецільового використання фінансових ресурсів та їх неефективного використання;

– низька адресність соціальних програм. Багато передбачених законодавством соціальних допомог не спрямовуються чітко тим категоріям населення, що дійсно їх потребують. Це значно знижує ефективність використання бюджетних коштів, призводить до соціальної нерівності у користування послугами системи соціального захисту та соціального забезпечення.

Виникає необхідність вдосконалення практики здійснення видатків місцевих бюджетів соціального призначення за такими основними напрямками:

– вдосконалення порядку планування й прогнозування видатків місцевих бюджетів соціального призначення;

– диверсифікація методів використання коштів на задоволення соціальних потреб;

– підвищення ефективності управлінських рішень у царині соціальної політики;

– посилення адресності соціального захисту населення через коригування системи соціальних виплат;

– реформування соціальних пільг, їх кількості та обсягів;

– вдосконалення порядку оцінювання ефективності видатків місцевих бюджетів соціального призначення, урахування його результатів в оперативному та перспективному управлінні бюджетом.

Отже, збільшення обсягів видатків місцевих бюджетів соціального спрямування, несе здебільшого негативний характер, аніж користь. Це призводить до формування залежності населення від матеріальної допомоги, наданої за рахунок бюджетних коштів. Як результат, незважаючи на зростання обсягів та темпів видатків, що спрямовуються як із Державного, так і з місцевих бюджетів, позитивних змін у якості життя більшої частини населення держави не спостерігається. Продовжуючи дотримуватись цієї стратегії, позитивні зміни матимуть лише тимчасовий характер, а негативні – довгостроковий. Система соціальної допомоги населенню не відповідає потребам сьогодення. Це, в першу чергу, пов'язано з розпорошуванням коштів на виплату допомоги окремим групам населення без якісного урахування їх доходів та реального соціального стану.

Література:

1) Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>. (дата звернення 17.04.2018)